

Tilsynet med Danmarks Udførsel af Landbrugsprodukter.

Foredrag i Nationaløkonomisk Forening
den 18. November 1901.

Af

Rudolf Schou.

Da »Nationaløkonomisk Forenings« Bestyrelse har gjort mig den Ære at opfordre mig til her at meddele lidt om Tilsynet med Udførslen af Landbrugsprodukter, tør jeg gaa ud fra, at en kort Oversigt herover har nogen almindelig Interesse, ligesom jeg har Ret til at konstatere denne Opfordring som et fornyet Bevis paa den Opmærksomhed, hvormed denne Forenings Medlemmer følger vort Landbrugs Udvikling.

Tilsynet med Udførslen af Landbrugsprodukter har til Hensigt at sikre vor Afsætning i Udlandet. Det er ikke kombineret med andre Opgaver og har ingen Bemyndigelse udover denne ene. Jeg fremhæver dette, idet det ellers er vanskeligt at forstaa, at de paagældende Love ikke give nogen Bemyndigelse til at gribe ind ved Afsætningen i Almindelighed. Dette er dog analogt med andre Lovforanstaltninger som f. Eks. Bekæmpelse af Tuberkulose hos Kvæget; for at hindre Smittefare for Opdrættet er det forbudt til Føde for

Dyr at udlevere ukogt Mælk fra Mejerier, medens Salget af Mælk til Menneskeføde ikke rammes af dette Forbud. Beskyttelse af vore Landsmænds Sundhed falder ind under særlige Love og Vedtægter.

Udførsel af Kvæg, Faar, Geder og Svin er i Henhold til Lov af 25. Februar 1876 reguleret ved Bekendtgørelse af 24. April 1896. Denne Bekendtgørelse foreskriver, at Dyrene forinden Udførslen skulle undersøges af dertil af Politimestrene autoriserede Dyr-læger, som betales af Afsenderen. Syge og stærkt afmagrede Dyr samt Dyr, som ere mistænkelige, skulle afvises. Naar Undersøgelsen af de til Udførsel fremstillede Dyr er endt, skal Dyrlægen indgive Beretning til Politimesteren.

Ligeledes paahviler det Veterinærpolitiet at undersøge de Skibe, som anvendes til Udførsel af levende Dyr og — om fornødent — foretage Desinfektion, samt at paase, at der findes tilstrækkeligt Foder og fersk Vand ombord og at Dyrene anbringes paa betryggende Maade.

Disse Bestemmelser ere blevne overholdte med passende Strænghed, saaledes at der ingen Tvivl er om, at de have megen Betydning for vor Udførsel. I Spørgsmaal om Udførsel af levende Dyr og Kødvarer har nemlig den ved Traktater hjemlede Mestbegünstigelsesret ingen Værdi, og til Trods for et nok saa aarvaagent og fuldt paalideligt Eftersyn er man udsat for ganske uretfærdige Overgreb fra Udlandets Side, men selvfølgelig mest, naar man ikke har sine Sager i Orden.

Hornkvæg, Faar og Svin i slagtet Tilstand er i Henhold til Lov af 22. Marts 1897 underkastet

Tilsyn ved Udførslen, hvorom de nærmere Regler ere fastsatte i Bekendtgørelse af 15. Juli 1901. Den direkte Anledning til denne Lov var, at der herfra Landet udførtes Kød af saa angribelig Beskaffenhed, at man ikke kunde være det bekendt. Der udkom da en Lov i 1894, som fornyedes i 1897. Først i Juli 1901 blev der imidlertid truffet gennemgribende Foranstaltninger til at gøre Lovens Virkning mere effektiv, idet Ministeriet to Gange havde fremsat Forslag til Lov om en almindelig Kødkontrol. Nu er Salget af Kød i omtrent alle Købstadkommuner underkastet Tilsyn i Henhold til Sundhedsvedtægterne, men den af Staten etablerede Udførselskontrol har ingen Gyldighed indenfor Landets Grænser, udover hvad de enkelte Sundhedsvedtægter give den. Det ansaas derfor for heldigt at faa Udførselskontrollen respekteret overalt i Landet, idet den Betragtning gjordes gældende, at man ikke med betydelig Kraft kunde forlange en Udførselskontrol godkendt af Udlandet, som vi ikke selv bøje os for. De fremsatte Forslag til Statskødkontrol ophøjedes ikke til Lov, hvorfor Landbrugsministeriet under 15. Juli 1901 gjorde den Hovedforandring i Bekendtgørelse af 5. Oktober 1899, at herefter kun dertil af Politimestrene autoriserede Dyr læger have Ret til at give Udførselsattest for Kød til Udførsel. Inden den Tid kunde enhver Dyr læge give saadan Attest, hvilket ikke var heldigt, idet Eksportøren da kunde lægge et Tryk paa Dyr lægen. Samtidig med at Dyr lægerne autoriseredes, blev Mærkningen forandret; tidligere anvendtes røde Papirsedler, som klæbedes paa Kødet, nu anvendes Papirsedler, som anbringes ved Hjælp af en Staaltraad og plomberes med dertil fra Landbrugsministeriet ud-

leverede Plombetænger. Endvidere indføres alle Forretninger i Protokoller, som autoriseres af Politimestrene og maanedlige Indberetninger tilsendes Ministeriet. Vi have nu en god Ordning med Udførsel af fersk og letsaltet Kød, som yderligere betrygges ved et af Statskonsulent Arup udøvet Overtilsyn.

Her mangler dog én Ting, nemlig Ret til at destruere det til Udførsel slagtede Kød, som ikke er tjenligt til Menneskeføde. Dette kunde gennemføres ved at Dyrlægerne forpligtedes til at meddele Tilstedeværelsen af saadant Kød til Politimesteren, som da skulde drage Omsorg for dets Uskadeliggørelse, medens det nu er tvivlsomt, om der findes Hjemmel hertil.

Lov om smitsomme Sygdomme hos Husdyrene hjemler Kontrol med Kød af Dyr, som øjensynlig lide af Tuberkulose i levende Live; men der er andre Sygdomme, som ere lige saa farlige, og tillige giver Tuberkulosen sig jo langt fra altid tilkende udvendig. Der burde findes Hjemmel for at destruere alt sundhedsfarligt Kød, medens der nu egentlig kun kan gribes ind, naar saadant udbydes til Salg heri Landet eller, som anført, hidrører fra synlig tuberkuløse Dyr. I den senere Tid har man endog haft det Særsyn, at i en Kommune med offentligt Slagtehus og Kødkontrol sundhedsfarligt Kød af Dyr slagtede til Eksport er overgivet Ejerne; og Grunden var den, at denne By ellers vilde udsætte sig for at miste nogen Slagtning. I et Blad fik Landbrugsministeriet Skylden for at have resolveret til Fordel for den fulgte Fremgangsmaade. Dette savner al Grund, og man maa forbauses over, at den omhandlede Kommune ikke har fundet Anledning til at oplyse, at det er dens egne Autoriteter,

som har billiget den forkastelige Omgaaen af Sundhedsvedtægterne. Disse Forhold burde forandres snarest muligt, idet de kun ere til Gavn for nogle Slagtere, som leve af at forgive deres Medmennesker.

Kun af Norge anerkendes vor Kontrol med Udførsel af Kød, men der er ingen Tvivl om, at en skarp Kontrol med denne Vare er til betydelig Gavn for vor Afsætning i England og Tyskland, hvor man sikkert vilde betakke sig for at faa alt vort usunde Affaldskød. Og en god Kontrol er et nødvendigt Grundlag for Indarbejdelse i fremmede Markeder; disse ville ikke inklade sig paa at tage vore Slagteriprodukter, naar de udsætte sig for at faa sunde og usunde Varer i Flæng. Det gaar med Kød, som det gik med vore Æg for faa Aar siden; Englænderne ansaa os paa Æggehandelens Omraade for fuldstændige Kæltringer, og nu har de faaet absolut Tillid til de danske Æg, efter at vi frivilligt ere komne bort fra den forkastelige Uvane at søge at sælge overgemte Æg for friske.

Smør er i Henhold til Lov af 22. Marts 1897 om Tilvirkning og Forhandling af Margarine m. m. underkastet et Udførselstilsyn, som udøves af Smør- og Margarinekontrollen. Denne udtager Prøver af Eksportsmør og undersøger dette foreløbig; de mistænkelige Prøver (sidste Aar 159 af 4037 undersøgte Smørprøver) undersøges hos Professor Stein for Ægthed og Indhold af Konserveringsmidler. Man fandt sidste Aar som i tidligere Aar ingen Forfalskning, hvorimod én Smørprøve af udenlandsk Smør var tilsat Borsyre. Denne Kontrol er af megen Betydning, ikke alene fordi man med den mest absolute Sikkerhed kan garantere vort Smørs Ægthed, men ogsaa fordi man gennem den

stadige Undersøgelse kan følge Smørrets kemiske Sammensætning; denne svinger nemlig efter Aarstiden og andre Forhold, navnlig med Hensyn til Indhold af flygtige Syrer, hvilket bruges som et væsentligt Holdepunkt ved Afgørelsen af Smørs Ægthed. Og de Undersøgelser, som England lader foretage af Eksportsmør, korrigeres godt ved vore egne Undersøgelser.

En anden Kontrol med Udførselssmør føres gennem Toldvæsenet i Henhold til Lov af 27. April 1894, som forbyder at udføre eller transitere Smør, som uden at være tilvirket i Danmark fremtræder som tilvirket heri Landet eller er mærket med et dansk Stednavn. Det er saaledes forbudt at sætte dansk Stednavn paa fremmed Smør, og efter min Opfattelse i en hvilken som helst Forbindelse, hvadenten der staar: »Shipped from Copenhagen«, »From Copenhagen« eller »Copenhagen« i enhver anden Forbindelse. Og til dansk Stednavn mener jeg man maa henregne alle danske Stednavne, som staa i Postadressebogen. Vil man nemlig begrænse Begrebet dansk Stednavn til saadanne Stednavne, som kun anvendes heri Landet, da miste vi f. Eks. København som Stednavn, og det kan dog aldrig have været Meningen. I Staten New York findes nemlig en lille By som hedder Copenhagen. Nu kunde det synes urimeligt at antage, at dette kunde genere os; men faktisk har det generet os, idet danske Smøretiketter ere efterlignede og »Copenhagen« sat paa med et ganske lille »N. Y.« under. Tænkte man sig amerikansk Smør, mærket »Copenhagen«, sendt hertil til Genudførsel, mener jeg at det maa kunne forbydes i Henhold til Lov af 27. April 1894, ligesom jeg som omtalt mener, at denne Lov forbyder Anvend-

else af dansk Stednavn i hvilkensomhelst Forbindelse paa fremmed Smør, som udføres fra Danmark.

Udover denne Bestemmelse er der ikke givet noget Paabud angaaende Mærkning af Landbrugsprodukter, og Manglen heraf er egentlig kun følelig for Æg. Fremmede Æg kunne i Danmark mærkes med dansk Oprindelse og genudføres som danske, og det finder Sted. Det er under Overvejelse at gribe ind imod denne, som det synes mig, utilbørlige Trafik.

Som omtalt ovenfor har Landbrugsministeriet kun at gøre med Kontrollen med Udførslen af Husdyr og disses Produkter samt delvis med Mærkningen af Smør. Salget af Fødevarer, undtagen Smør og Margarine, indenfor Landets Grænser sorterer under andre Ministerier, hvorfor jeg ikke skal komme nærmere ind herpaa.

Jeg skal dernæst gaa over til at omtale en ikke uvæsentlig Del af Udførselstilsynets Virksomhed, nemlig Forsendelsen af Landbrugsprodukter. Det er navnlig med Statsbanerne og Det forenede Dampskibsselskab at der her samvirkes; det er i Realiteten kun Udførslen over Esbjerg, som stadig kontrolleres og med godt Resultat.

Indladningen af alle Landbrugsprodukter i Esbjerg overvaages af de derværende Toldembedsmænd, som til Udførselstilsynet indberetter forekommende Mangler, og efterhaanden er det lykkedes at faa god Orden i Sagerne. Paatale finder Sted, naar der anvendes snavsede Jærnbanevogne, naar Varerne ere mangelfuldt stuvede, naar Emballagen er snavset eller usolid, naar Nedløbsrørene i Isvognene ere stoppede o. s. v.; og de Klager, som vedrøre Banerne, sendes til disse, som

atter paatale dem og ofte mulktene den ansvarlige; Klager, som vedrøre Privatmænd, sendes disse til Efterretning og modtages i Reglen med Forstaaelse, sommetider misforstaas de som utidig Indblanden, men det maa man jo finde sig i. Endvidere er der Tilsynet med de to statssubventionerede Ruter Esbjerg—Parkeston og Esbjerg—Grimsby; Indladning, Afkøling, Udladning og Videreforsendelse pr. Bane i England ere under Kontrol gennem regelmæssig indsendte Rapporter, ligesom selve Ruterne jævnlig maa befares for at finde, hvorledes man kan afhjælpe mulige Mangler og svage Punkter. Alle Oplysninger indføres i Protokoller, saaledes at en Sammenstilling kan foretages i et Øjeblik.

Det gamle Stridsspørgsmaal om Statssubventionen til Esbjergruterne skal jeg holde mig udenfor, idet jeg maa anse den Sag som afgjort, og ligeledes maa jeg formene, at det vilde føre for vidt at komme ind paa at subventionere Ruter fra andre Havne end Esbjerg. I alt Fald ligger disse Spørgsmaal udenfor den her givne Ramme. Jeg kunde dog ønske ved denne Lejlighed at udtale Ønsket om, at der i alle Eksporthavne etableres et lignende Tilsyn som i Esbjerg. Eksportørerne kunne meget godt selv tage denne Sag op og ville sikkert saavel hos Jærnbanner som Dampskibe faa al ønskelig Støtte. Det væsentligste Punkt er nemlig Behandlingen af Varerne, saaledes at de fremkommer paa Markedet i ren, pyntelig Emballage. Der syndes meget imod denne Regel, og Afsenderne have Ret til at faa Jærnbanevognene rengjorte, idet det er forbudt Stationen at udlevere Vogne, som ikke ere rene. Klager over mangelfuld Rengøring bliver altid omhyg-

geligt undersøgte og Ansvar gjort gældende overfor den skyldige.

Foruden det ovenomtalte Tilsyn med vor Eksport udføres der et andet omfattende Arbejde, som gaar ud paa at følge Afsætningen i andre Lande og dermed Muligheden for at finde nye Markeder. Vore Udførselsartikler ere faa i Tal, men hver for sig er af stor Betydning. Jeg skal desangaaende antyde, hvad der i de senere Aar er gjort. Der er med Statsunderstøttelse dels gennem det kgl. Landhusholdningsselskab, dels direkte fra Ministeriet bl. a. gjort Forsøg med Indarbejdelse af dansk Kød i det engelske Marked, Forsøg med Transport af Kød i særlig varmt og særlig koldt Vejr, Forsøg med Indarbejdelse af fersk Smør i England og Frankrig, og alt med udmærket Resultat og med forholdsvis ringe Bekostning. Naar Tidspunktet er modent, kan en Haandsrækning fra Statens Side være af megen Betydning, og en Gang imellem kan der da ogsaa fra den Side findes et Guldkorn, selv om man i Almindelighed er mest tilbøjelig til at holde paa, at saadanne Sager skulle overlades til det private Initiativ. Af nærliggende Grunde kan jeg ikke komme ind paa mange af de Sager, som imellem Aar og Dag behandles, overvejes, undersøges og ordnes eller henlægges. Der indkommer fra de danske Gesandtskaber og Konsulater en Mængde Indberetninger og Udklip, i England og Tyskland have vi vore Landbrugskonsulenter, og herhjemme have vi en saa varm Interesse for vor Udførsel, at der deraf fremkaldes en Masse Henstillinger og Forslag. Naar det imidlertid ikke saa ofte forekommer, at der findes noget nyt, som vækker Opmærksomhed, da er Grunden den, at snart alle

Muligheder ere prøvede, og naar der endelig synes at være en lille Aabning, stoppes den hurtigt, som f. Eks. da vi begyndte at finde et Marked for fersk Smør i Frankrig, og Tolden straks blev forhøjet, og da Afsætningen af Pølser til Tyskland var i god Gænge og pludselig blev helt forbudt. Ligesaa gik det med Hvidkaal til Nordamerika, denne Eksport standsedes ved en høj Told. Og Toldkrig kan Danmark ikke føre; vi maa tage vor Stilling som Mestbegunstiget og den rækker ikke over sanitære Hindringer.

Til Foredraget knyttede sig en kort Diskussion. Af de her faldne Udtalelser fremhæves følgende:

Sekretær Hertel: Forstod jeg den ærede Foredragsholder ret, er Loven af 27. April 1894 nærmest virkningsløs, og der udføres da vistnok ogsaa over København en Del fremmed Smør, der i England sælges som dansk Produkt. Nu har imidlertid, som bekendt, en Del Mejerier sluttet sig sammen i en Forening, der vil udføre dansk Smør under et fælles Varemærke og søge dette indarbejdet i England, saaledes at de engelske Købere have Vished for, at det Smør, der kommer her fra Landet under dette Mærke, virkelig er dansk. Mener Foredragsholderen, at denne Forenings Dannelse er betimelig, og at Foreningen vil kunne forbedre Salgsvilkaarene for dansk Smør? Landmænd og Købmænd se jo med ret forskellige Øjne paa denne Forenings Betimelighed.

Indlederen bemærkede hertil, at naar Dannelsen af en saadan Forening stod i Forbindelse med Frygten for, at der herfra eksporteredes fremmed Smør under Foregivende af, at det var dansk, da delte Taleren ikke denne Frygt. Vel kunde der herske nogen Tvivl om, hvorvidt alt det Smør, der udførtes under Mærket »From Copenhagen« og lign. var dansk; men i Virkeligheden angav det sig jo heller ikke som saadant, om end en saadan Betegnelse er i Strid med Lov om Straf for Brugen af urigtige Varebetegnelser. Bevidst falsk

Mærkning af Smørret fandt næppe Sted. En Undersøgelse af vistnok 34000 Dritler Smør havde indirekte bestyrket denne Antagelse. Nærede man Mistanke til bestemte Firmaer, var det let at faa Sagen undersøgt, idet Toldvæsenet efter bestemt Angivelse holdt Smørret tilbage, saa at det kunde blive undersøgt, og paa løs Angivelse anmeldte Sagen til Politiet. Maaske var Toldvæsenets eget Eftersyn af Smørret ikke meget tilfredsstillende, da Toldvæsenet jo ikke kunde faa Adgang til Smørkældrene; det vilde derfor være praktisk at bøde herpaa ved at paabyde, at der i Lagrene skulde anbringes Opslag om, at det ikke er tilladt at mærke fremmed Smør som dansk.

Veterinærkonsulent Arup fremhævede det ønskelige i, at man gav Politimyndighed til de Dyr-læger, der skulde føre Tilsyn med Kødeksporten.
